

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

Методична розробка спеціального курсу
за темою творчого мистецького проекту.

Назва курсу:

**«Церковні твори Антона Брукнера *a cappella*
в історичному та виконавському аспектах»**

Чжан Юань,

здобувача ступеня
доктора мистецтва
кафедри хорового диригування

Творчий керівник

Заслужений діяч мистецтв України,
доцент кафедри хорового диригування
НМАУ ім. П. І. Чайковського
Савчук Андрій Євгенійович

Науковий консультант

доктор мистецтвознавства,
в.о. професора кафедри теорії та історії культури
НМАУ ім. П. І. Чайковського
Северінова Марина Юріївна

ПЛАН

- I. Хорова творчість Антона Брукнера у контексті естетики пізнього романтизму
- II. Словесний текст та жанр у церковних вокальних творах Брукнера
- III. Церковні хори 1860–1880-х років: від ренесансних традицій до пізньоромантичного стилю
- IV. Список рекомендованої літератури

I. Хорова творчість Антона Брукнера у контексті естетики пізнього романтизму

1. Антон Брукнер у музикознавчих дослідженнях: вектори та діапазон проблематики.
2. Про методологічні підходи до вивчення церковних хорів А. Брукнера.
3. Богословська література як ключ до розуміння канонічних текстів духовних творів композитора.
4. Художньо-історичний контекст та його вплив на формування композиторського методу А. Брукнера.
5. Життя А. Брукнера як реалізація ідеї вільного служіння найвищим цінностям: етапи формування релігійного світосприйняття композитора.
6. Світоглядні засади та принципи соборності у творчості А. Брукнера.
7. Церковна діяльність композитора: виконавська та педагогічна практика
8. Виконавські аспекти хорової музики А. Брукнера: історичні свідчення та сучасна практика.
9. Діалектика відносин церковної та концертної сфер духовної музики.
10. Брукнерівські традиції духовно-концертної музики у сучасному українському хоровому виконавському мистецтві.

II. Словесний текст та жанр у церковних вокальних творах Брукнера

1. Загальна характеристика текстів та жанрова проблематика церковних вокальних творів.
2. Трактатування релігійного тексту у церковних вокальних творах Брукнера.
3. Образно-тематичний зміст текстів церковних вокальних творів Брукнера.
4. Стилль церковної музики Брукнера як історичний синтез.
5. Брукнер та цециліанство: шляхи переосмислення традиції.

6. Григоріанські джерела та способи їх використання у церковних хорах Брукнера.
7. Барочні музичні елементи у церковній музиці Брукнера.
8. Брукнер та традиція *basso continuo*.
9. Риторичні фігури в мотетах та месгах Брукнера.
10. Барокові традиції у церковних творах композитора.

III. Церковні хори 1860–1880-х років: від ренесансних традицій до пізньоромантичного стилю

1. Духовні твори А.Брукнера в контексті літургійних традицій католицизму
2. Сильові особливості церковних хорів *a cappella* Антона Брукнера
3. Новаційні пошуки та лінії наслідування у пізніх хорових творах Антона Брукнера
4. *Ave Maria* WAB 6 (1861): на шляху до власного стилю
5. *Locus iste* WAB 23 (1869) як приклад зрілого стилю
6. *Tota pulchra es Maria* WAB 46 (1878): відродження ренесансних традицій
7. *Christus factus est* WAB 11 (1884): романтична концепція
8. Реквієм ре мінор (1849): вплив барокової та класицистичної стилістики
9. Розвиток традицій у месгах раннього періоду та формування авторського трактування музичних образів
10. *Te Deum* (1884) та Псалом 150 (1892) як підсумок життя і творчості композитора

Список рекомендованої літератури

1. Берденнікова Є. М. Гомілетичні традиції духовних кантат Й. С. Баха. Київ: Музична Україна, 2008. 204 с.
2. Гоблик О. В. Музичні твори «Ave Maria»: жанрово-стильовий аспект: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Львів, 2016. 19 с.
3. Гусарчук Т. В. Феномен творчої індивідуальності композитора в інтонаційній драматургії духовних творів (на матеріалі українського музичного мистецтва): дис. ... доктора мистецтвознавства: спец. 17.00.03 – Музичне мистецтво. 2018. Київ, 533 с.
4. Денисенко М. И. Духовність і символіка деяких старовинних жанрів на зламі століть. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Вип. 85: Духовна культура України: культура і сучасність. Київ, 2010. С. 378–391.
5. Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації. Львів: Свічадо. 1996.
6. Дробиш А. А. Духовна музика Антона Брукнера: жанрово-стильові особливості: дис. ... канд. мист. : 17.00.03 - музичне мистецтво. Київ, 2021. 203 с.
7. Дробиш А. А. Релігійний світогляд як основа творчості Антона Брукнера. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського* : наук. журн. Київ, 2016. № 1 (30). С. 86–94.
8. Єфіменко А. Г. Католицька меса першої половини – середини ХХ століття: художньо-естетичні та літургійні аспекти: дис. ... доктора мистецтвознавства: спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Київ, 2011. 500 с.
9. Зосім О. Л. Літургійний сакральний текст у середньовічній і новочасній європейській культурній парадигмі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ, 2018. № 3. С. 288–293.
10. Іванова І. Л. Музичні ремінісценції бароко у творах австрійських та німецьких композиторів романтичної доби. *Барокові шифри світового*

мистецтва: зб. наук. ст. / ред.-упоряд. Л. В. Русакова. Харків: С.А.М., 2016. С. 81–98.

11. Ігнатова Л. П. Феномен духовності у контексті музичного мистецтва як прояву внутрішньої сутності людини. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Вип. 85: Духовна культура України: культура і сучасність. Київ, 2010. С. 22–36.

12. Кияк С. Р. Екуменічний аспект в містичних традиціях католицизму й православ'я. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки*. Вип. XI. 2008. С. 100–105.

13. Клокун О. В. До проблеми стилю церковної музики. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Вип. 37: Стиль музичної творчості: естетика, теорія, виконавство. Київ, 2004. С. 59–67.

14. Козачинська В. В. Людина в ракурсі цілісності: єдність суперечностей. *Молодий вчений*. 2017. № 1 (41). С. 112–116.

15. Косів Р. Іконографія Богородиці в західноукраїнських іконах Покрови XIV–XVII ст.: традиції та впливи. Волинська ікона: дослідження та реставрація. Луцьк, 2021. 112 с.

16. Крупська О. І. Релігійність, релігійна свідомість, релігійні уявлення: психологічний аспект. URL: <http://vuzlib.com/content/view/442/94/> (дата звернення: 12.05.2023).

17. Лебедев С., Поспелова Р. *Musica latina*. Латинські тексти в музиці та музичній науці. Санкт-Петербург: Композитор, 2000. 256 с.

18. Лоський В. Нарис містичного богослов'я Східної Церкви. Догматичне богослов'я. Видавництво: Троїце-Сергієва Лавра, 2010. 448 с.

19. Малий Д. М. Специфіка композиторського мислення в музиці останньої третини ХХ–початку ХХІ століть: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 – музичне мистецтво. Харків, 2018. 21 с.

20. Мамардашвілі М. Філософське читання: Введення в філософію. Естетика мислення. Картезіанські роздуми/ URL:

http://www.intelros.ru/subject/in_memoriam/7104-moj-opyt-netipichen.html

21. Маргітич О. І. Проблеми містицизму та харизматичного руху у сучасному католицизмі. *Наукові Відомості*. 2014. № 22 (193). Національний університет Прикарпаття ім. С. Стефаника. С. 73–78.

22. Неболюбова Л. Брукнер і Вагнер: новий варіант старої проблеми. *Українське музикознавство: науково-метод. зб. Вип. 30*. Київ: Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, 2001. С. 228–236.

23. О'Колінз Дж. Малий теологічний словник. Івано-Франківськ: Вид-во ІФТКДІ, 1997. 448 с.

24. Оменн Д. Християнська духовність у католицькій традиції. Рим–Люблін: Вид-во Святого Хреста, 1994. 416 с.

25. Польська І. І. Музична естетика німецького та австрійського романтизму в дзеркалі ментальних та хронотопічних відмінностей. *Вісник Міжнародного слов'янського університету*. Харків, 2009. Т. 12. № 1. С. 3–7.

26. Предко О. І. Психологія релігії: історія, теорія, релігієзнавчі виміри: монографія. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 278 с.

27. Рагнер К., Форгрімлер Г. Короткий теологічний словник. Львів, 1996. 663 с.

28. Релігієзнавчий словник / за ред. проф. А. Колодного та Б. Лобовика. Київ: Четверта хвиля, 1996. 389 с.

29. Савицька Н. В. Хронос композиторської життєтворчості: монографія. Львів: Сполом, 2008. 320 с.

30. ABC. Anton Bruckner Centrum. URL: <http://www.antonbrucknercentrum.at/> (дата звернення: 17.05.2023).

31. Abendroth, W. Bruckners Einzug und die Walhalla. *Allgemeine Musikzeitung*, 1937. S. 393–394.

32. Adamiak E. Traktat o Maryi, w. Dogmatyka, t. 2, Warszawa: Więź, 2010. 520 s.

33. Aldeborg, D. Anton Bruckner – Music of the Saint Florian Period. *The Bruckner Journal*. 2011. № 1. S. 17–19.

34. Algermissen K. Lexikon der Marienkunde. Regensburg, 1967.
35. Antonicek, T. Anton Bruckner, die Kirchenmusik und die k. k. Hofmusikkapelle. *Othmar Wessely (Hg.): Anton Bruckner e la musica sacra*. Linz, 1987. S. 39–44.
36. Auer, M. Anton Bruckner als Kirchenmusiker. Regensburg, 1927. 225 s.
37. Bäumer R. Marienlexikon. Eos, St. Ottilien, 1992. 300 p.
38. Blume, F. Bruckner. *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. Band 2. Hrsg. von Friedrich Blume. Kassel, Basel, London, 1952. S. 341–382.
39. Boss, R. Anton Bruckner – Die geistliche Musik. Bruckner-Vorträge, 2006. Wien, 2007.
40. Bruns, A. Versprochen ist versprochen. Gregorianische Klänge in Anton Bruckners Motette «Os justi». URL: <http://www.swr.de/swr2/musik/musikstueck/archiv/bruckner-anton-os-justi/-/id=2940346/did=6341756/nid=2940346/x282k0/index.html> (дата звернення: 17.05.2023).
41. Cantalamessa, R. OFM Cap. PiesńDuchaŚwiętego. Warszawa, 2003. 502 s.
42. Chapman, D. F. Bruckner and the Generalbass tradition. Wien: Musikwissenschaftlicher Verlag, 2010. 180 p.
43. Connolly, T. H. Cecilia. *The New Grove Dictionary of Music & Musicians* / Ed. By Stanley Sadie. London, 1980. S. 330–334.
44. Dahlhaus, C. Bruckner und der Barock. *Neue Zeitschrift und Musik*. – Jg. 124. Mainz, 1963. S. 335–336.
45. Fellerer, K. G. Bruckners Kirchenmusik und der Cäcilianismus. *Österreichische Musikzeitschrift*, 29 (1974). S. 404–412.
46. Fellingner, I. Die drei Fassungen des Christus factus est in Bruckners kirchenmusikalischem Schaffen. *Othmar Wessely (Hg.): Anton Bruckner und die Kirchenmusik* (= Bruckner-Symposion 1985). Linz, 1988. S. 145–153.
47. Freisberg, F. Die Kirchenmusik Anton Bruckners. Ein Beitrag zum

Verständnis der Entwicklung seiner künstlerischen Identität. PhD dissertation. Universität des Saarlandes, Saarbrücken, 2016. 380 [10] s.

48. Garratt, J. *Palestrina and the German Romantic Imagination. Interpreting Historicism in Nineteenth-Century Music*. London: Cambridge University Press, 2002. p. 318.

49. Göllerich, A., Auer, M. *Anton Bruckner: ein Lebens- und Schaffensbild* 4 Bände in 9 Teilbänden. Regensburg: Bosse, 1922ff.

50. Gräflinger, F. *Anton Bruckner. Sein Leben und seine Werke: Eine Biographie*. Regensburg: 1921. – 147 s.

51. Haas, R. *Anton Bruckner*. Potsdam, 1980. 157 s.

52. Harten, U. *Anton Bruckner. Ein Handbuch*. Salzburg, Wien: Residenz-Verlag, 1996. 544 s.

53. Hawkshaw, P. *An anatomy of change: Anton Bruckner's revisions to the Mass in F Minor*. *T. L. Jackson und P. Hawkshaw (Hg.): Bruckner studies*. Cambridge 1997. S. 1–31.

54. Hoffmann, E. T. A. *Alte und neue Kirchenmusik. Poetische Werke in sechs Bänden*. Band 3. Berlin, 1963. S. 509-522.

55. Howie, C. *The Sacred Music of Anton Bruckner*. Ph.D. Diss. Univ. Manchester, 1969.

56. Howie, C. *Traditional and Novel Elements in Bruckner's Sacred Music*. *Musical Quarterly*, 67 (1981). P. 544–567.

57. Howie, C. *Anton Bruckner: From Ansfelden to Vienna: A Documentary Biography*. Volume I. Edwin Mellen Press, 2002. 356 p.

58. Howie, C. *Anton Bruckner: Trial, Tribulation and Triumph in Vienna: A Documentary Biography*. Volume II. Edwin Mellen Press, 2002. 423 p.

59. Howie, C. *Bruckner and the Motet*. J. Williamson (Hg.): *The Cambridge Companion to Bruckner*. Cambridge 2004. P. 54-64.

60. James W. *The Varieties Of Religious Experience: A Study In Human Nature*. 2009. 284 p.

61. Jackson, T. *Bruckner*. *The New Grove Dictionary of Music and*

Musicians. Band 4. Hrsg. von STANLEY SADIE: London und New York, 2001. S. 458–487.

62. Kuhrt E. Anton Bruckner. Berlin, 1925.

63. Krones, H. Musiksprachliche Elemente aus Renaissance und Barock bei Anton Bruckner. A. Harrandt /U. Harten/Erich, W. Partsch (Hg.): Bruckner – Vorbilder und Traditionen (= Bruckner-Symposium 1997). Linz, 1999. – S. 53-72.

64. Leichtentritt, H. Geschichte der Motette. Leipzig: Druck und Verlag von Breitkopf & Härtel, 1908. 453 s.

65. Louis, R. Anton Bruckner. München und Leipzig: Georg Müller, 1918. 376 s.

66. Maier, E. Bruckner und der gregorianische Choral. O. Wessely (Hg.): *Anton Bruckner e la musica sacra*. Linz, 1987. S. 25–37.

67. Marett, R.R. *The Threshold of Religion* (1909). Methuen, 1987. 223 p.

68. Motet. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Vol. 16. Martin y. Coll to Monn / ed. by Stanley Sadie, John Tyrrell. 2nd ed. Oxford; New York: Grove, 2001.

69. Napiórkowski S. «Mariologia», w. *Encyklopedia Katolicka*, t. 11, Lublin: Tow. Nauk. KUL, 2006.

70. Nowak, L. Genie zwischen Gegensätzen. *Österreichische Musikzeitschrift*, 29 (1974). S. 397–404.

71. Nowak, L. Stile und Ausdruckselemente in Anton Bruckners Kirchenmusik. O. Wessely (Hg.): *Anton Bruckner e la musica sacra*. Linz, 1987. S. 9–14.

72. Paap, W. Anton Bruckner and Church Music. *Sacred Music / The Journal of the Church Music Association of America*. Volume 102.2, Summer, 1975. S. 3–5.

73. Ratzinger J. *Introduction to Christianity*, 1968

74. Religia. *Encyklopedia PWN*, t. 1-10, Warszawa: Wydaw. Nauk. PWN, 2001–2003.

75. Riedel, F. W. Anton Bruckner. Tradition und Fortschritt in der Kirchenmusik des 19. Jahrhunderts. Sinzig, 2001.
76. Schmitz, A. Anton Bruckners Mottette «Os justi»: eine Erwägung zur Problematik der kirchenmusikalischen Restauration im 19. Jahrhundert. Festgabe für Carl Schmitt. Berlin, 1968. 333 s.
77. Söderblom, L. O. J. The Living God: Basal Forms of Personal Religion. The Gifford Lectures. London, Oxford University Press, 1933.
78. The Bruckner Journal. Editor Peter Palmer. Volume 1–11. 1997–.
79. Watson, D. Bruckner (Master Musicians Series). J. M. Dent&Sons: London, 1975. 158 p.
80. Werkverzeichnis Anton Bruckner: (WAB) / Renate Grasberger. Tutzing: Schneider, 1977.
81. Williamson, J. The Cambridge Companion to Bruckner (Cambridge Companions to Music). Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 328 p.